

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-83>

УДК 339.92

СМАРТ-ІМПЕРАТИВИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

SMART-IMPERATIVES OF SOCIAL ACTIVITY OF INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Цимбал Людмила Іванівна

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0873-9227>

Чалюк Юлія Олексіївна

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4128-392X>

Tsymbal Liudmyla, Chaliuk Yuliia

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті досліджено смарт-імперативи соціальної активності міжнародних неурядових організацій як науково-обґрунтовані оптимальні стратегії їх розвитку на основі соціальних інновацій та новаторського досвіду. Розкрито сутність наукової дефініції «міжнародні неурядові організації». На основі PESTLE-аналізу розглянуто чинники впливу на соціальну активність міжнародних неурядових організацій. Визначено фактори посилення їх стабілізуючої ролі у системі міжнародних відносин. Узагальнено передовий досвід цих організацій у реалізації глобальних суспільних викликів. Використання холістичного підходу у дослідженні матриці PESTLE-аналізу соціальної активності міжнародних неурядових організацій доводить необхідність реформування і модернізації їх діяльності у напрямку правової регламентації статусу, санкційних і стимулятивних процедур, часткового делегування їм окремих функцій державних органів.

Ключові слова: міжнародні неурядові організації, смарт-економіка, інновації, соціальний захист, соціальні послуги, PESTLE-аналіз, соціальна політика, глобальне громадянське суспільство.

It is impossible to overcome global imbalances in socio-economic development by the efforts of one state; we need cooperation on a global scale, constructive interaction at both the state and non-state levels within civil society. Under the influence of globalization, civil society is expanding, a cross-border network of international non-governmental organizations is being formed, which seek to prevent global threats without the participation of states, improve the quality of life of vulnerable segments of the population, and take control of the efficient use of resources. The article explores the smart imperatives of social activity of international non-governmental organizations as scientifically based optimal strategies for their development based on social innovations and pioneering experience. The essence of the scientific definition of "international non-governmental organizations" is revealed. Based on PESTLE-analysis, factors influencing the social activity of international non-governmental organizations are considered. The factors strengthening their stabilizing role in the system of international relations are identified. The advanced experience of these organizations in implementing global social challenges is summarized. Optimal strategies for developing their activities based on their use of innovative methods and tools have been identified. The use of a holistic approach in the study of the matrix PESTLE-analysis of the social activity of International non-governmental organizations has proved the need for reforming and modernizing their activities in the direction of legal regulation of status, sanctioning and incentive procedures, partial delegation of certain functions of state authorities to them. The aggravation of global human problems requires International non-governmental organizations to strengthen their stabilizing influence on modern geopolitical processes through the mechanisms of crowdsourcing and crowdfunding, public activism and lobbying, social dialogue and multilateral contractual practices, electronic communication, mobilization of popular movements.

Keywords: international non-governmental organizations, smart-economy, innovation, social protection, social services, PESTLE-analysis, social policy, global civil society.

Постановка проблеми. Подолати глобальні дисбаланси соціально-економічного розвитку силами однієї держави неможливо, потрібне співробітництво в загальносвітовому масштабі, конструктивна взаємодія як на державному, так і на недержавному рівнях у межах громадянського суспільства. Під впливом глобалізації розширюється громадянське суспільство, формується транскордонна мережа міжнародних неурядових організацій (МНУО), які прагнуть запобігти глобальним загрозам без участі держав, поліпшити якість життя незахищених верств населення, взяти під контроль ефективне використання ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому середовищі ще й досі продовжується полеміка, вчені по-різному трактують суть дефініції «міжнародні неурядові організації». Одні дослідники відносять МНУО до міжнародних бізнес-структур [1], інші називають їх сукупність потужним і впливовим світовим лобі [2], треті зараховують міжнародні неурядові організації до інтернаціональної мережі філантропічних установ, а четверті розглядають їх, як наріжний камінь, основу глобального громадянського суспільства [3].

Використання холістичного підходу у дослідженні матриці PESTLE-аналізу соціальної активності міжнародних неурядових організацій доводить необхідність реформування і модернізації їх діяльності у напрямку правової регламентації статусу, санкційних і стимулятивних процедур, часткового делегування їм окремих функцій державних органів. Принципово важливо визначити смарт-імперативи соціальної активності МНУО як науково-обґрунтовані оптимальні стратегії їх розвитку на основі соціальних інновацій та новаторського досвіду.

Формулювання цілей статті. Поставивши за мету дослідити смарт-імперативи соціальної активності міжнародних неурядових організацій, доцільно вирішити наступні завдання: розкрити сутність наукової дефініції «міжнародні неурядові організації»; на основі PESTLE-аналізу розглянути чинники впливу на соціальну активність МНУО; вивчити передовий досвід цих організацій у реалізації глобальних суспільних викликів; ідентифікувати оптимальні стратегії розвитку їх діяльності на основі використання ними інноваційних методів та інструментів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стаття 71 Статуту ООН про міжнародні і національні організації не містить іден-

тифікації суті неурядових організацій. ООН делегує консалтингові функції по відношенню до МНУО глобальному центру координації міжнародних соціально-економічних відносин, яким виступає ЕКОСОП [4]. Лише Рада Європи досить чітко визначила головні принципи організаційної структури та діяльності неурядових організацій: їх правосуб'єктність, неформальність, добровільність утворення, територіальне охоплення двох та більше держав, самоврядність, незалежність від урядового впливу (хоча можуть отримувати державне фінансування), наявність установчого акту (статуту), легітимність і громадську довіру, прозорість і підзвітність, некомерційність (відсутня ціль отримання прибутку). Неурядовим організаціям, на відміну від державних, легше працювати на міжнародному рівні, їх частіше залучають до зон конфлікту, вони спонукають до принциповості й відповідальності державні інституції та міжнародні урядові організації [5].

В сучасних умовах глобальної політичної нестабільності та нехтування міжнародним правом, затяжної міжнародної економічної рецесії, соціальних асиметрій і дисбалансів, загострення екологічних проблем, прискореного, але й нерівномірного технологічного розвитку країн зростає роль некомерційного благодійного бізнесу. Ідентифікацію чинників впливу на соціальну активність МНУО можна здійснити на основі PESTLE-аналізу (див. рис. 1).

Використовуючи матрицю PESTLE-аналізу, розглянемо умови та наслідки впливу на діяльність МНУО політичних, економічних, соціальних, технологічних, юридичних та екологічних факторів.

Політичні фактори.

Політична стабільність або нестабільність.

1. Нестійке політичне середовище шкодить нормальному функціонуванню МНУО. Політичні зміни можуть призвести до зменшення або уповільнення їх фінансування за рахунок пожертвувань.

2. Ще один спосіб впливу політичних факторів на ці благодійні

організації – це оподаткування. Політичні потрясіння супроводжуються змінами податкової структури суспільства. Благодійні та некомерційні організації зазвичай звільнені від суворого податкового законодавства. Але це може змінитися із встановленням нового політичного режиму.

Економічні фактори.

Позитивна економічна динаміка або криза, рецесія.

Рис. 1. PESTLE-аналіз факторів впливу на соціальну активність МНУО

Джерело: власні дослідження авторів

1. Є багато економічних факторів, які слід враховувати, включаючи інфляцію, зростання цін і загальних витрат на нерухомість, оренду, зарплату та адміністрування. Економічний розвиток впливає на збільшення або зменшення фінансування бідності чи охорони здоров'я.

2. Під час економічного спаду робочих місць не вистачає, доходи низькі. У результаті некомерційні організації, які залежать від пожертвувань, ймовірно, постраждають. Однак, ті з них, які в умовах економічної рецесії, наймають на роботу велику кількість людей, сприяють збільшенню зайнятості, допомагають економіці підтримувати себе.

Соціальні фактори.

Загострення соціальних проблем.

1. Благодійні та некомерційні організації в першу чергу пов'язані із соціальним забезпеченням. Без їх допомоги багато незаможних верств суспільства не змогли б вижити.

2. Водночас, підвищуючи обізнаність про соціальні проблеми, благодійні та некомерційні організації прагнуть залучати до своєї роботи все більше людей. Це створює ефект хвилі, який резонує в усьому суспільстві.

Технологічні фактори.

Прискорений технологічний розвиток.

1. В сучасних умовах швидкого розвитку програмного забезпечення та технологій їх

вартість падає, тому неурядові організації можуть успішно застосовувати дані інновації. Це дозволить їм підвищити ефективність своєї діяльності, оптимізувати документацію та забезпечити постійний зв'язок з масами. Крім того, використовуючи такі технологічні рішення, як цифровий маркетинг і платформи соціальних медіа, ці підприємства можуть поширювати інформацію про свою роботу, охопити більшу кількість людей, ніж через традиційні канали.

2. Ще одна сфера технологічних інновацій, яку можуть досліджувати благодійні та некомерційні організації, – наука про дані. Застосовуючи аналітику даних, вони можуть отримати корисну інформацію про важливі соціальні та ринкові проблеми.

Юридичні фактори.

Дотримання юридичних норм і вимог законодавства.

1. Як і будь-який бізнес, благодійні та некомерційні організації теж підлягають юридичним обмеженням. Часто такі організації володіють конфіденційною інформацією. Таким чином, будь-яке неправильне поводження з критично важливими даними може призвести до юридичних ускладнень.

2. Крім того, працівники цих підприємств мають дуже ретельно регулювати своє суспільне життя, адже вони працюють під постійним наглядом суспільства і повинні стежити за дотриманням усіх вимог законодавства.

Екологічні фактори.

Загострення екологічних проблем.

1. Екологія – одна зі сфер, де некомерційні організації можуть відігравати велику роль. У всьому світі загальна тенденція полягає в тому, що політичне керівництво здебільшого неохоче вживає заходів щодо розв'язання екологічних проблем. За таких умов багато некомерційних і благодійних організацій активізуються, щоб зберегти навколишнє середовище.

2. Вони не тільки допомагають збирати кошти, але й підвищують обізнаність людей про екологічні проблеми, мобілізують народні рухи за збереження навколишнього середовища.

У момент серйозних планетарних викликів міжнародні неурядові організації здатні мобілізувати зусилля глобального громадянського суспільства на пошук і впровадження ефективних практик, оптимальних стратегій розвитку. Логічним і послідовним у цьому контексті буде розгляд ключових смарт-імперативів соціальної активності міжнародних неурядових організацій.

Щоб ідентифікувати причини зростання соціально-політичної ролі МНУО, імперативи посилення їх стабілізуючого впливу на систему міжнародних відносин, необхідно вивчити передовий досвід цих організацій у реалізації глобальних суспільних викликів.

Міжнародна корпоративна спільнота «Стійкі бренди» (Sustainable Brands, SB) об'єднує новаторів суспільних брендів, світових лідерів інноваційних трендів у подоланні соціальних та екологічних проблем. Ця провідна глобальна мережа учасників стійких брендів використовує форум, як потужний інтернаціональний майданчик, політичну і соціально-економічну платформу для навчання, співпраці і комунікації. Експерти SB відзначили 80 передових міжнародних неурядових організацій, які досягли найкращих результатів за Цілями сталого розвитку (див. табл. 1).

Отже, емпіричною і праксеологічною основою виявлення смарт-імперативів соціальної активності МНУО доцільно вважати передовий досвід 80-ти тих організацій, які визнані новаторами у розбудові стійкої економіки, продукують соціальні інновації та підтримують екологічні бренди, що відповідають Цілям сталого розвитку.

1. *Взаємодія з міжнародними урядовими організаціями, урядами держав і зацікавленими сторонами на локальному рівні* – це перший імператив, який об'єднує передові МНУО. Поліпартизм міжнародних неурядових організацій проявляється в активізації їх співпраці з профільними установами ООН, парламентами, урядами країн, фінансовими донорами, приватним сектором, різноманітними громадськими рухами і об'єднаннями. Наприклад, Plan International (Міжнародна благодійна організація) отримує фінансування для реалізації своїх інвестиційних проєктів від багатосторонніх організацій. У своїй діяльності вона все менше практикує централізоване прийняття рішень, надаючи ширші повноваження колегам і партнерам, вибудовує довгострокові партнерські відносини на місцевому рівні, відіграє активну роль у фінансуванні громадянського суспільства [7].

Гуманітарна місія World Vision (Світовий погляд) полягає у покращенні добробуту вразливих верств суспільства, тісно співпрацюючи з місцевими громадськими організаціями, релігійними установами, родинами і безпосередньо з людьми, щоб усунути основні

Таблиця 1

Передові міжнародні неурядові організації у реалізації Цілей сталого розвитку

Цілі сталого розвитку	Міжнародні неурядові організації
Ціль 1. Подолання бідності	Acumen, Save the Children, Plan International, World Vision International, BRAC, CARE International
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	Heifer International, Global Alliance for Improved Nutrition, KickStart-International, One Acre Fund, Rise Against Hunger
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	International Committee of the Red Cross, Médecins Sans Frontières, Helen Keller International, Partners In Health, The Clinton Health Access Initiative, Amref Health Africa, Population Services International
Ціль 4. Якісна освіта	The Wikimedia Foundation, PLANETREAD, Room to Read, Barefoot College International
Ціль 5. Гендерна рівність	Forum for African Women Educationalists, Marie Stopes International, International Planned Parenthood Federation, Akilah Institute For Women, MADRE, Equality Now
Ціль 6. Якісна питна вода та дотримання санітарних норм	Water.org, Project WET Foundation, DIGDEEP, WaterAid, Charity: Water
Ціль 7. Зелена енергетика	Solar Sister, We Care Solar, Rocky Mountain Institute, GivePower
Ціль 8. Справедливі соціально-трудова відносини	Root Capital, Fonkoze, Positive Planet International, KIVA
Ціль 9. Інноваційний розвиток промисловості та інфраструктури	Construction for Change, Climate.vn, International Institute for Sustainable Development
Ціль 10. Скорочення нерівності	ActionAid, IndustriALL, Human Rights Watch, VERITÉ
Ціль 11. Місцеве самоврядування і стійкий розвиток	C40 Cities Climate Leadership Group, International Urban Food Network, 100 Resilient Cities, Local Governments for Sustainability
Ціль 12. Відповідальне споживання і виробництво	The World Business Council for Sustainable Development, Green Blue, Forest Stewardship Council, The Collaborating Centre on Sustainable Consumption and Production, Sustainable Consumption Research and Action Initiative
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	World Resource Institute, The Sierra Club, Center for Climate and Energy Solutions, NRDC, Greenpeace, Climate Action Network-International
Ціль 14. Збереження морських ресурсів	Ocean Conservancy, Jean-Michel Cousteau & Ocean Futures Society, OCEANA
Ціль 15. Захист і відновлення екосистем суші	The Nature Conservancy, World Wildlife Fund, National Wildlife Federation, Environmental Defense Fund, Earthjustice, Rainforest Alliance
Ціль 16. Мир, справедливість і сильні інститути	Amnesty International, Transparency International, CIVICUS, The Open Society Foundations
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	CERES, World Economic Forum, Global Partnership for Education, The CSO Partnership for Development Effectiveness

Джерело: сформовано авторами за даними [6]

причини бідності соціально незахищених груп населення. Для подолання локальної бідності World Vision спирається на надання гуманітарної допомоги, орієнтованої на боротьбу

з глобальною бідністю. Програми, які проводяться під егідою цієї міжнародної неурядової організації, охоплюють широке коло проблем, включаючи реагування на надзвичайні ситу-

ації та зміну клімату, питання продовольчої безпеки, водопостачання і санітарії, розвиток сільського господарства, надання освітніх та медичних послуг [8].

У співробітництві з урядами держав, агентствами ООН, неурядовими організаціями, підприємствами та фермами координують свою діяльність One Acre Fund (Фонд одного акра) і Global Alliance for Improved Nutrition (Глобальний альянс щодо покращення харчування). Вони прагнуть викоринити бідність і покласти край голоду завдяки розширенню можливостей дрібних фермерських господарств у країнах, що розвиваються [9; 10]. Однак, проекти продовольчої безпеки мають довгострокові перспективи впровадження, а громади, яким гостро не вистачає продуктів харчування, вимагають негайних поточних рішень на місцях. Для цього Rise Against Hunger (Повстання проти голоду) підтримує програми соціальної безпеки, освітньої і професійної підготовки членів місцевих громад, а через партнерів надає бідним верствам населення предмети першої необхідності [11].

2. *Розвиток мережі міжнародних неурядових організацій* – другий імператив, який дозволяє МНУО досягти помітних результатів соціальної активності. Мережеві заходи сприяють комплексному вирішенню гуманітарних, фінансових, юридичних та адміністративних питань. Наприклад, така глобальна гуманітарна мережа, як International Committee of the Red Cross (Міжнародний комітет Червоного Хреста) налічує 80 млн осіб і допомагає тим, хто стикається з непереборними життєвими обставинами, соціальними труднощами, наслідками воєнних конфліктів, техногенних і природних катастроф, а також з проблемами охорони здоров'я, намагаючись підняти рівень локальної медичної системи до світових стандартів. У складі Міжнародного комітету Червоного Хреста знаходяться Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та ще 192 національні товариства [12].

Партнером Міжнародного комітету Червоного Хреста виступає неурядова гуманітарна організація, лауреат Нобелівської премії миру Médecins Sans Frontières (Лікарі без кордонів), яка здійснює діяльність у 5-ти регіональних операційних центрах і 32 національних офісах, складається з десятків тисяч медичних працівників, матеріально-технічного та адміністративного персоналу, керується медичною етикою і принципами неупередженості та незалежності [13].

Climate Action Network-International (Міжнародна кліматична мережа) – це глобальна мережа, що складається з понад 1300 екологічних неурядових організацій у майже 130 країнах світу, має тривалий і успішний досвід екологічної освіти та кліматичної політики. Ця транскордонна мережа очолює екологічну неурядову групу (ENGO) у Рамковій конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC), а також комунікує як спостерігач від громадянського суспільства на форумах Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (IPCC) і Зеленого кліматичного фонду (GCF), платформах G7 і G20, зустрічах представників Світового банку і Міжнародного валютного фонду. Climate Action Network-International працює над тим, щоб уряди різних країн ставали відповідальними, дотримувалися положень Паризької кліматичної угоди 2015 року та інтегрували амбітні кліматичні цілі у коротко- і довгострокові соціальні та економічні плани терміном до 2030 року [14].

3. *Надання рекомендацій і здійснення тиску на формування сприятливої соціальної політики* – третій імператив соціальної активності міжнародних неурядових організацій. Використовуючи такі засоби тиску на політичне керівництво країн і міжнародне співтовариство, як підвищення обізнаності людей, громадський активізм і лобізм, мобілізація народних рухів, МНУО прагнуть домогтися прогресу у реалізації Цілей сталого розвитку.

Активний учасник глобального ринку консалтингових послуг CARE International (Міжнародний гуманітарний кооператив) має всеохоплюючий вплив на уряди країн і міжнародні організації та спонукає їх до реалізації програм інклюзивного розвитку й гендерної рівності. CARE опрацьовує аналітичні звіти і надає практичні рекомендації щодо подолання кризових явищ, бере активну участь у провідних міжнародних конференціях та зустрічається з керівництвом різних установ і організацій, представниками держави, громадськості й громадянського суспільства, приватними особами. Наприклад, від початку війни в Україні CARE здійснював моніторинг потоків біженців з подальшим детальним аналізом першочергових потреб тимчасово переміщених громадян [15].

Щоб виконати свою просвітницьку місію, Forum for African Women Educationalists (Форум африканських жінок-педагогів) керується п'ятьма принципами, є неполітичною, волонтерською, благодійною, несектантською, некомерційною організацією, яка

не здійснює дискримінацію на основі раси, ідеології, кольору шкіри, національності чи релігійних переконань. Ця панафриканська неурядова організація має 34 національні відділення в Африці на південь від Сахари та за допомогою гендерно-чутливого навчання просуває освіту дівчат і жінок, що дає їм шанс відвідувати школу, подолати матеріальні нестатки, соціальну та політичну ізоляваність [16].

Helen Keller International (Міжнародна організація Хелен Келлер), що приєдналася до Глобальної ініціативи подолання голоду та недоїдання «Compact 2025», розробляє і надає науково обґрунтовані поради політичним і громадським діячам. В Африці, Азії, Європі та США дослідницькі програми Helen Keller International надають пріоритет запобіганню і лікуванню втрати зору, а також вирішенню основних глобальних проблем охорони здоров'я, таких як недоїдання та запущені захворювання, що загрожують продуктивності й добробуту [17].

Center for Climate and Energy Solutions (Центр кліматичних та енергетичних рішень) працює з науковими експертами, бізнес-лідерами, щоб краще зрозуміти політику та технології, які допоможуть досягти кліматичних цілей; сприяє прискореному глобальному переходу до нульових викидів парникових газів, зеленої економіки; співпрацює з провідними компаніями та впливовими політиками, щоб розробити, реалізувати та пропагувати інноваційну стратегію, яка допоможе до 2030 р. скоротити викиди в США на 50–52% нижче рівня 2005 р. і вивести країну до 2050 р. на шлях нульового чистого викиду [18].

4. Використання холістичного підходу до реалізації соціальних викликів – четвертий імператив соціальної активності МНУО. Слово «холістичний» у перекладі з грецької мови означає «цілісний». Філософія цілісності – напрям у сучасній західноєвропейській філософській думці, що розглядає взаємовідносини між суб'єктами єдиної цілісної системи, де кожен її компонент знаходиться у діалектичній взаємозалежності й впливає на ефективність всього ланцюга. Цілісний підхід означає надання людині всебічної підтримки і не обмежує її потреби лише психічним і фізичним здоров'ям. Допомога повинна бути комплексною і враховувати фізичне, емоційне, соціальне та духовне благополуччя.

Застосування холістичного підходу у некомерційній діяльності глобальної федерації ActionAid (Акція допомоги) передбачає

розуміння взаємозв'язку і взаємовпливу всіх учасників системи міжнародних відносин та комплексного вирішення глобальних проблем людства. Цим пояснюється її співпраця з міжнародними урядовими і неурядовими організаціями, фінансовими донорами, приватним сектором, громадськими рухами та з людьми, які живуть у злиднях та ізоляції. Пріоритетними визначені чотири суспільні сфери: політика та економіка, земля і клімат, надзвичайні ситуації, гендерна рівність [19].

Утворений у 1972 р. BRAC (Комітет з розвитку сільських районів Бангладеш) є найбільшою міжнародною неурядовою організацією сталого розвитку за кількістю співробітників. Працює не тільки у Бангладеш, але й в усіх країнах триєдиної вісі – Індія, Африка, Бразилія. У своїй діяльності намагається охопити широке коло актуальних питань: скорочення бідності через механізм мікрофінансування, гуманітарна допомога, універсальні й доступні медичні послуги, обов'язкова початкова освіта, інформаційна свобода, гендерна рівність, боротьба з кліматичними змінами. У сьогоденнішніх реаліях успішно долає наслідки пандемії коронавірусу під гаслом: «Поширюймо обізнаність, а не страх» [20].

BRAC ефективно співпрацює і користується послугами міжнародної консалтингової фірми Urban Food International (Продовольча безпека міста), яка зосереджується на експертній оцінці міських і сільських продовольчих систем з особливим акцентом на дослідженні зв'язків між харчуванням і здоров'ям, містом і селом, продовольчою безпекою і якістю води, міським плануванням і санітарією [21].

Поєднання універсального й інклюзивного підходів до подолання соціальних викликів демонструє Centre on Sustainable Consumption and Production (Центр стійкого споживання і виробництва). Для підтримки підприємств у забезпеченні відповідального споживання та виробництва Центр реалізує такий комплекс заходів: здійснює моніторинг і прогнозує майбутні тенденції та бізнес-можливості сталого розвитку; розробляє практичні методології для розширення стійких бізнес-моделей; підтримує заходи з корпоративної соціальної відповідальності у глобальних ланцюгах створення вартості; пропонує технічну допомогу для розвитку потенціалу малим і середнім підприємствам; надає цільову фінансову підтримку, яка стимулює промисловців і фермерів до самозабезпечення; усуває «скляну стелю», невидимі й формально не визначені

перешкоди, які обмежують кар'єрне зростання жінок; заохочує професійне навчання людей із груп ризику, щоб вони могли збільшити свій заробіток, самостійно утримувати себе, харчуватися якіснішими продуктами, оплатити медичні послуги [22].

5. *Підтримка підприємств, які сприяють реалізації соціальних викликів*, – п'ятий імператив, що об'єднує передові МНУО у реалізації Цілей сталого розвитку. Міжнародні неурядові організації використовують стратегію бенчмаркінга для впровадження ефективних виробничих практик, вдосконалення методів роботи підприємств. Бенчмаркінг, як процес пошуку в бізнес-середовищі еталонного, економічно і соціально результативнішого підприємства-конкурента, спонукає МНУО не лише вивчати і поширювати досвід новаторів брендів, але й підвищувати рівень знань, комунікації і співпраці.

Один із перших соціальних підприємців бангладеський економіст, засновник Грамін банку (Grameen Bank) Мухаммад Юнус був нагороджений Нобелівською премією за концепцію створення соціального бізнесу та його розвитку знизу шляхом мікрокредитування і мікрофінансування найбідніших підприємців, які не могли одержати традиційні банківські позички [23]. Ідея Мухаммада Юнуса означає радикальні зміни у світі фінансів. На відміну від благодійності, мікрокредитування допомагає бідним не лише розвивати власний бізнес, але й інтегруватися в економіку, суспільне життя. Практичний досвід Мухаммада Юнуса знайшов своє відображення у роботі міжнародної неурядової організації Root Capital (Базовий капітал), яка інвестує у стійке інклюзивне майбутнє сільських громад, розвиток дрібного фермерства у всьому світі. Root Capital розширила доступ до фінансування тих фермерських господарств, чиї кредитні потреби були занадто великі для мікрофінансування і ризиковані для комерційних банків [24].

Ефективну модель соціального підприємства реалізує на практиці міжнародний некомерційний фонд Асупен (Ділове підприємство), який акумулює значні фінансові ресурси та інвестує їх у довгострокові проекти соціального бізнесу країн, що розвиваються. У 2022 році Асупен став лідером серед нова-

торів світових соціальних брендів, виграв приз від принца Вільяма (Велика Британія) та отримав найпрестижнішу екологічну премію Earthshot (планета Земля) за інноваційний проект «Теплиця у коробці», що передбачає виробництво недорогих модульних теплиць, та рекомендації щодо переробки шкідливих для довкілля пластикових квітів і очищення вод Гангу (Індія), яку називають другою у світі річкою по забрудненню [25]. Секрет успіху Асупен полягає в тому, що він не обмежується філантропічною діяльністю, наданням грантів, а й інвестує у статутний капітал компаній, таким чином, вирішує важливі для суспільства завдання, маючи при цьому прибуток.

Висновки. Отже, ключовими смарт-імперативами соціальної активності МНУО можна вважати: по-перше, взаємодію з міжнародними урядовими організаціями, урядами країн і зацікавленими сторонами; по-друге, розвиток глобальної мережі неурядових організацій, які у своїй діяльності застосовують дво- та багатосторонні договірні практики, мобілізують людські й фінансові ресурси за допомогою технологій краудсорсингу і краудфандингу, використовують новітні електронні форми комунікації для становлення глобального громадянського суспільства; по-третє, надання рекомендацій і здійснення тиску на формування сприятливої соціальної політики; по-четверте, застосування холістичного підходу у практичній діяльності міжнародних неурядових організацій; по-п'яте, використання стратегії бенчмаркінга у процесі пошуку, відбору і підтримки тих підприємств, які сприяють реалізації соціальних викликів і впроваджують ефективні виробничі практики.

Соціальна активність міжнародних неурядових організацій доводить необхідність реформування і модернізації їх діяльності у напрямку правової регламентації статусу, санкційних і стимулятивних процедур, часткового делегування їм окремих функцій державних органів. У недалекій перспективі міжнародні неурядові організації зможуть сформувати глобальне громадянське суспільство, яке буде впливати на світову політику, міжнародні відносини не менш істотно, аніж у національних рамках громади, суспільство чинить тиск на уряд країни, її політичне керівництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Lang S. NGOs, Civil Society, and the Public Sphere. Cambridge: University Press, 2022. 273 p.
2. Blair H. Civil society, empowerment, democratic pluralism and poverty reduction: delivering the goods at national and local levels. Bloomfield: Kumarian Press, 2020. 109 p.
3. Fischer P. International Organizations. Vienna / Bratislava, 2021. 36 p.
4. Charter of the United Nations. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 14.01.2024).
5. European Convention on Human Rights. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf (дата звернення: 25.03.2024).
6. Sustainable Brands. NGOs leading the way on sustainable development goals. 2018. URL: <http://www.sustainablesids.org/wp-content/uploads/08/NGOs-leading-SDGs-Sustainable-Brands.pdf> (дата звернення: 12.11.2024).
7. Plan International. URL: <https://plan-international.org/> (дата звернення: 01.02.2024).
8. World Vision International. URL: <https://www.wvi.org/> (дата звернення: 09.01.2024).
9. Global Alliance for Improved Nutrition. URL: <https://www.gainhealth.org/> (дата звернення: 17.01.2024).
10. One Acre Fund. URL: <https://oneacrefund.org/> (дата звернення: 04.01.2024).
11. Rise Against Hunger. URL: <https://www.riseagainsthunger.org/> (дата звернення: 03.01.2024).
12. International Committee of the Red Cross. URL: <https://www.icrc.org/en> (дата звернення: 21.03.2024).
13. Médecins Sans Frontières. URL: <https://www.msf.org/> (дата звернення: 17.01.2024).
14. Climate Action Network-International. URL: <https://climatenetwork.org/> (дата звернення: 25.12.2024).
15. CARE International. URL: <https://www.care-international.org/> (дата звернення: 05.01.2024).
16. Forum for African Women Educationalists. URL: <http://fawe.org/> (дата звернення: 17.01.2024).
17. Helen Keller International. URL: <https://www.hki.org/> (дата звернення: 21.02.2024).
18. Center for Climate and Energy Solutions. URL: <https://www.c2es.org/> (дата звернення: 04.01.2024).
19. ActionAid. URL: <https://actionaid.org/> (дата звернення: 21.02.2024).
20. BRAC. URL: <http://www.brac.net/> (дата звернення: 16.01.2024).
21. International Urban Food Network. URL: <http://www.urbanfood.international> (дата звернення: 23.07.2024).
22. The Collaborating Centre on Sustainable Consumption and Production. URL: <https://www.cscp.org/> (дата звернення: 03.01.2024).
23. Muhammad Yunus. Building Social Business: The New Kind of Capitalism that Serves Humanity's Most Pressing Needs. New York: PublicAffairs, 2011. 256 p.
24. Root Capital. URL: <https://rootcapital.org/> (дата звернення: 03.01.2024).
25. Acumen. URL: <https://acumen.org/> (дата звернення: 21.02.2024).

REFERENCES:

1. Lang S. (2022) NGOs, Civil Society, and the Public Sphere. Cambridge: University Press, 273 p.
2. Blair H. (2020) Civil society, empowerment, democratic pluralism and poverty reduction: delivering the goods at national and local levels. Bloomfield: Kumarian Press, 109 p.
3. Fischer P. (2021) International Organizations. Vienna / Bratislava, 36 p.
4. Charter of the United Nations. Available at: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (accessed January 14, 2024).
5. European Convention on Human Rights. Available at: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf (accessed March 25, 2024).
6. Sustainable Brands. NGOs leading the way on sustainable development goals. 2018. Available at: <http://www.sustainablesids.org/wp-content/uploads/08/NGOs-leading-SDGs-Sustainable-Brands.pdf> (accessed November 12, 2024).
7. Plan International. Available at: <https://plan-international.org/> (accessed February 01, 2024).
8. World Vision International. Available at: <https://www.wvi.org/> (accessed January 09, 2024).
9. Global Alliance for Improved Nutrition. Available at: <https://www.gainhealth.org/> (accessed January 17, 2024).
10. One Acre Fund. Available at: <https://oneacrefund.org/> (accessed January 04, 2024).
11. Rise Against Hunger. Available at: <https://www.riseagainsthunger.org/> (accessed January 03, 2024).
12. International Committee of the Red Cross. Available at: <https://www.icrc.org/en> (accessed March 21, 2024).
13. Médecins Sans Frontières. Available at: <https://www.msf.org/> (accessed January 17, 2024).

14. Climate Action Network-International. Available at: <https://climatenetwork.org/> (accessed December 25, 2024).
15. CARE International. Available at: <https://www.care-international.org/> (accessed January 05, 2024).
16. Forum for African Women Educationalists. Available at: <http://fawe.org/> (accessed January 17, 2024).
17. Helen Keller International. Available at: <https://www.hki.org/> (accessed February 21, 2024).
18. Center for Climate and Energy Solutions. Available at: <https://www.c2es.org/> (accessed January 04, 2024).
19. ActionAid. Available at: <https://actionaid.org/> (accessed February 21, 2024).
20. BRAC. Available at: <http://www.brac.net/> (accessed January 16, 2024).
21. International Urban Food Network. Available at: <http://www.urbanfood.international> (accessed July 23, 2024).
22. The Collaborating Centre on Sustainable Consumption and Production. Available at: <https://www.cscp.org/> (accessed January 03, 2024).
23. Muhammad Yunus (2011) Building Social Business: The New Kind of Capitalism that Serves Humanity's Most Pressing Needs. New York: PublicAffairs, 256 p.
24. Root Capital. Available at: <https://rootcapital.org/> (accessed January 03, 2024).
25. Acumen. Available at: <https://acumen.org/> (accessed February 21, 2024).